

THE EUROPEAN DISCOVERY OF CHINA POMPEU FABRA UNIVERSITY BARCELONA

EL MÓN XINÈS EL NOM EUROPEU DE LA XINA

I ara vegem què va passar més enllà de les aigües de l'Índic. Des del segle XIII en endavant, un altre nom per a la Xina –Catai– va anar guanyant prestigi a Occident. Aquest nom, que era considerat unànimement com un nom ben peculiar, provenia dels khitans, un grup tribal que, **després d'establir un regne al nord de la Xina, va combatre i vèncer en diverses batalles contra els musulmans. Això va atorgar als khitans d'una aura impressionant a ulls dels croats occidentals, que aleshores s'enfrontaven a l'islam a les costes del Mediterrani. Les llegendes van arribar a dir que aquests khitans eren cristians governats per un rei molt savi, conegut com a Preste Joan.**

I així és com alguna gent d'Europa, i molt notablement el Papa i el rei Lluís de França, va concebre una nació extremament rica i poderosa a l'Extrem Orient, anomenada Catai, en honor dels seus habitants, els khitans. Aquesta és la Catai que els viatgers occidentals del segle XIII buscaven quan es dirigien a les estepes de l'Àsia Central.

Aquest també era el nom amb què anomenava els xinesos en Guillaume de Rubrouck, un frare franciscà que, al segle XIII, va ser enviat pel rei de França per investigar els tàrtars. **Ell anomenava els xinesos "cataians", i n'estava tan impressionat, que va ser el primer a afirmar que Catai i Serica eren, de fet, el mateix lloc.**

Uns quants anys després que Rubrouck va arribar-hi Marco Polo, qui va embellir Catai amb imatges poderoses de riquesa i de civilització urbana. El més estrany de tot és que se **suposa que Marco Polo va navegar per l'oceà Índic. I encara que es va aturar a diversos ports de l'oceà Índic i del golf Pèrsic, ell mai no esmenta Sin.** Malgrat que per a molta gent **les seves històries resultaven prou fantasioses, la seva influència va ser decisiva a l'hora de confeccionar mapes, i Catai va aparèixer per primer cop en mapes occidentals al segle XIV.**

Aquest és l'Atles Català de Cresques, que mostra "Catayo" a l'Extrem Orient asiàtic, amb la seva gran capital, les seves nombroses ciutats emmurallades i el seu rei brillant i savi.

La preeminència de Catai es troba també a les cròniques de Ruy de Clavijo, un viatger castellà que l'any 1403 va ser enviat a Samarcanda pel rei de Castella, com a ambaixador de l'emperador Tamerlà. Mentre creuava l'altiplà iranià va descriure la riquesa que arribava a Ormuz, al golf Pèrsic, per vaixells procedents de Catai. Per als europeus del segle XV Catai era una entitat real de la qual cercaven informació real. Ruy de Clavijo narra l'arribada d'ambaixadors cataians a la cort de Samarcanda i la humiliació que en Tamerlà els va infligir.

Ens trobem de nou amb Catai al mapamundi de Fra Mauro, de mitjans segle XV, que mostra un coneixement de la navegació a l'oceà Índic poc habitual; però tot i això, només Catayo i Serica hi apareixen i no hi ha cap menció a Sin.

La Xina va sortir als mapamundis poc després que Amèrica. Al famós mapa de Waldsemüller, de 1506, hi apareix tímidament una allargada silueta d'Amèrica a l'oest per primera vegada, i el popular nom de Catai, del segle XIII, encara perdura a l'Extrem Orient, juntament amb molts altres noms de Marco Polo, com Quinsay, Hangzhou, i Mangi, per al sud de la Xina.

De fet, aquests dos noms, Catai i Qin, no van conviure. Catai mai no va arribar a l'Índia ni Qin a Europa. Per això, Vasco da Gama es va sorprendre d'escoltar a parlar dels Xin a la seva arribada a l'Índia, l'any 1498. A la costa de Malabar, va escoltar fins i tot topònims xinesos que quedaven d'antics períodes de contacte comercial intens entre els xinesos i els indis. I quan els portuguesos van continuar avançant cap a l'est i es preparaven per conquerir la fortalesa de Malacca, el nom Qin era pronunciat amb tanta freqüència que el rei de Portugal es va sentir impel·lit a ordenar als seus delegats: "Pregunteu pels xinjs, qui són i què venen".

El nom de la Xina va aparèixer per primera vegada en un mapa l'any 1529. Diego de Ribero, que va treballar principalment amb dades recollides per l'expedició de Magalhães, que va circumnavegar el món per primera vegada, va dibuixar un mapa en el qual Amèrica encara emergeix entre les onades, mentre que una Xina dubtosa es mostra tímidament a l'Extrem Orient. Però tot s'ha de dir, Diego de Ribero no es mostra segur de la localització de la Xina ni de la seva grandària.

Va ser l'any 1570 quan la Xina i Amèrica van trobar simultàniament el seu lloc permanent als mapes occidentals. Ambdues apareixen al primer mapamundi, obra d'Abraham Ortelius. L'atles conté 53 fulls i la Xina n'ocupa un amb el seu nom clarament indicat i la seva gran muralla orgullosament situada al seu lloc. Tot i així, al mapamundi del principi de l'atles d'Ortelius, la Xina comparteix espai amb una Catai resilient.

Per finalitzar aquesta lliçó, us recordem que, com hem vist, fins al segle XVI el nom més popular per a la Xina a l'Europa occidental era Catai, mentre que a l'oceà Índic era Sin. Occident encara trigarà uns quants anys per arribar a comprendre que Serica, Catai i Sin o la Xina eren el mateix lloc. El mèrit li correspon a Martín de Rada, un agustinià de Castella que va viatjar a la Xina l'any 1575 i que va proclamar definitivament i per primer cop que l'entitat que els xinesos anomenaven Da Ming era la mateixa que la que el venecià Marco Polo anomenava Catai, i que aquest país era la Xina.